

**Управління освіти і науки Сумської міської ради
Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 25
«Білосніжка»**

**К О Н С У Л Ь Т А Ц І Я
«Артосвіта дошкільників — емоції +
творчість»**

Дорослі часто спрямовують усі свої зусилля насамперед на розвиток інтелектуальної сфери дошкільника й забувають про емоційну. Емоційно зорієнтована артосвіта дає змогу це виправити. Арсенал образотворчих технік і засобів не лише врізноманітнює заняття з дітьми, а й розслабляє, налаштовує на позитивний лад, гармонізує душевний стан.

Емоції — це прояв особистого ставлення дитини-дошкільника до дійсності, до світу дорослих і до самої себе. Розуміння власних емоцій та почуттів, а також емоційних реакцій інших — важлива умова успішної взаємодії дитини з дорослими та однолітками, що дає змогу легко адаптуватися в соціумі. Тож виховувати емоційно зрілу особистість з перших років життя, супроводжувати становлення її переживань і почуттів — важливе завдання дошкільної освіти. Розв'язати його допоможуть техніки образотворення.

Чому образотворення

Щоб дитина могла розуміти емоції інших людей, їй потрібно навчитися усвідомлювати та виявляти власні емоційні стани. Дієвим засобом для цього може стати мистецтво. Проте традиційні мистецькі заняття, пріоритетом яких є формування технічних навичок, не спрацьовують на розв'язання цього завдання. Альтернативою для них має стати художньо-педагогічне спілкування з дітьми за технологією образотворення. Його умовно можна поділити на складники:

- free painting— вільне малювання, наш авторський термін, яким позначаємо вільну діяльність на заняттях живописом. Таке малювання дає змогу уникнути прямого наслідування та копіювання дітьми способів дій дорослого;
- пластичне образотворення— створення образів за допомогою пластичних матеріалів: тіста, глини, полімерної глини, холодної порцеляни тощо;
- конструктивне образотворення— створення образу за допомогою паперу, тканини, ниток, нетканих матеріалів, стрічок, бісеру, леліток, тасьми, природних матеріалів тощо.

Педагогам важливо усвідомити, що дитина має право самостійно обирати різні художні матеріали та експериментувати. Відтак знаходити власні способи передачі образу тими засобами, які їй більше до вподоби.

Які арттехніки застосовувати

Щоб діти не втратили своєї унікальності під впливом стереотипних дій дорослих, пропонуємо використовувати в мистецькій освіті арттехніки Олени Тараріної*. Вони сприяють розвитку емоційної сфери дошкільника, слугують природним шляхом самопізнання та саморозвитку. До того ж, їх можна легко модифікувати відповідно до особливостей дітей дошкільного віку.

Мандала

Створення мандал (у перекладі «коло», «диск») — це вид творчості, від якого діти незмінно отримують задоволення. Цей процес зближує, навчає ставитися одне до одного дбайливо та терпляче. Також ця техніка допомагає:

- розкривати творче Я, художнє та духовне самовираження дітей;
- розвивати дрібну моторику та стимулювати мислення;
- тренувати посидючість та акуратність, вміння доводити справу до кінця.

Під час роботи з мандалою дитина заспокоюється, навчається справлятися з емоціями та складними почуттями — страхами, тривогою, сумом, гнівом, ревнощами, самотністю тощо.

Існує безліч варіантів створення мандал з дошкільниками: їх малюють на папері, на плоских камінцях, ліплять із глини, плетуть із дроту чи ниток, вишивають, роблять об'ємними, насипними, виготовляють із кольорового паперу, природних матеріалів тощо. Тож кожен педагог має змогу обрати варіант відповідно до вмінь і вподобань дітей.

Сніданок-обід-вечеря

Ця проєктивна техніка дає змогу побачити соціометричний зріз групи; простежити, як дитина ставиться до себе та сприймає себе у групі. Для роботи потрібно об'єднати дітей у групи та запропонувати їм домовитися, що вони будуть малювати: сніданок, обід чи вечерю. Коли групи зроблять вибір, слід запропонувати кожному учаснику зобразити себе як окрему страву. Діти мають малювати на одному великому аркуші паперу.

Зазвичай після секундної паузи діти із натхненням і азартом беруться за роботу. Усмішки на обличчях свідчать, що вони отримують задоволення від процесу. А з яким натхненням вони розповідають потім про свої малюнки! Педагогам залишається лише уважно їх вислухати та інтерпретувати результати.

Моя сім'я в образі квітів

Малюнок сім'ї в образі квітів відображує не лише індивідуальні психологічні характеристики дитини, а і її емоційне самопочуття, уявлення про своє місце й роль у сім'ї, взаємодію між її членами. Образи квітів на малюнку, їх розміщення й оточення відображають сімейну ситуацію й допомагають їй усвідомити.

Образи квітів на дитячих малюнках можуть відображати:

- ідеальну сім'ю — ту, яку дитина хотіла б мати;
- реальну сім'ю — ту, в якій дитина живе.

Інтерпретація малюнків за технологією «Моя сім'я в образі квітів» дає змогу педагогу вчасно надати підтримку дитині та родині або звернутися по допомогу до практичного психолога.

Малювання олією

Малювання — це не лише спосіб самовиразитися, а й можливість трансформувати переживання дитини. Особливо якщо це малювання незвичними матеріалами — паличкою та соняшnikовою олією. Ці немистецькі інструменти допоможуть дитині намалювати картину, де, як на рентгені, проявляться всі її емоції.

Техніка малювання таким м'яким і пластичним матеріалом як олія дає змогу дитині розслабитися й не думати про те, що і як вона зображує. Тобто слідувати своєму внутрішньому пориву. Малювання олією надає широкі можливості для експериментування й розвитку творчого мислення дошкільників, а також надихає їх на подальшу творчість.

Малювання аквареллю на воді

Процес малювання на воді захоплює й дає змогу зануритись у світ фантазії. Під час такої творчості в дитини практично немає ніяких обмежень. І хоча малюнки виходять недовговічними, сюжети та візерунки постійно змінюються, як хмари під час вітру, тільки набагато швидше. За ними цікаво спостерігати й вигадувати, на що вони схожі.

Для того щоб малювати, потрібно заплющити очі й співати.

Пабло Пікассо

Оскільки дитина часто перебуває в системі «оцінка + критика», вона може забувати про процес. Тож усі свої переживання зосереджує на результаті. Ця техніка дає змогу безпечно піти від результату та зосередитися на процесі. Ресурс, який дитина отримує в процесі такого малювання, надовго залишається в пам'яті — дозволом бути в дії, у процесі, не квапити подій і дати собі час на роздуми.

Для малювання на воді доберіть якісну яскраву акварель. Закликайте дітей не використовувати білий колір, бо він більше за інші робить воду каламутною.

Малювання на вологому папері

Секрет особливої краси та легкості таких малюнків у вологості матеріалів. Перед роботою папір і фарби потрібно змочити водою. Відтак діти просто кладуть пензлик на аркуш, а фарба сама розтікається по його поверхні. За бажанням діти можуть скеровувати рух фарби за допомогою вологого пензля.

Використання цієї техніки під час групової взаємодії сприяє релаксації дітей, їхньому зближенню, усвідомленню мінливості емоційних станів тощо.

Акватипія

Ще одна техніка малювання водяними фарбами — акватипія. Вона особливо подобається дітям. Вони із захопленням і творчо розмазують плями фарби, а потім з великим задоволенням фантазують і домальовують те, що бачать у розпливчатих барвистих плямах.

Акватипія дає змогу розслабити психіку й тіло дитини, занурює її у стан творця, дає змогу відкорегувати накопичені складні емоції та відновити емоційні ресурси.

Арттехнік для мистецької освіти дітей багато. І в межах однієї статті всіх не охопити. Тож кожен педагог має змогу зробити власний вибір. Головне, щоб під час роботи з арттехніками діти відчували успіх, переконувалися у своїх силах, уміннях та вправності. Якщо така робота буде систематичною, діти впевнено діятимуть не лише на мистецьких заняттях, а й у повсякденному житті. Тому вважаємо за доцільне надати приклади занять із використанням означених технік для дітей старшого дошкільного віку. Перед кожною темою представлений QR-код, яким можна скористатися, щоб організувати музичний супровід творчого процесу.